

ศาสตร์พระราช สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

H.M. KingbhumibolAdulyadej's Philosophy
for Sustainable Development

ภาคการศึกษาที่ 2 /2568

อาจารย์ณัฐกฤต ชัยอริยมณี

ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

H.M.KingBhumibolAdulyadej's Philosophy
for Sustainable Development

“เราจะสืบสาน
รักษา และต่อยอด
และครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป”
วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2562

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”
วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493

เกณฑ์การประเมิน

1. จิตพิสัย (เข้าชั้นเรียน ร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน)	10 คะแนน
2. กิจกรรม汪สวนบ้านแก้ว/คลิปวิดีโอ/จิตอาสา	40 คะแนน
3. สอบกลางภาค (midterm)	20 คะแนน
5. สอบปลายภาค (final)	30 คะแนน

3

Disney

WICKY MOUSE

IN

OUR FLOATING DREAMS

COPYRIGHT MMXIX © DISNEY
ALL RIGHTS RESERVED

IN HARMONIC MERCURIVISION

" The country is stable and decured people are happy, correct all mistakes and follow through the royal inspirations of H.M. King Rama IX under his resolution of sufficiency economy

“ประเทศชาติมั่นคงประชาชนมีความสุข แก้ไขในสิ่งผิด สืบสานในพระราชปณิธานภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

I have been a volunteer since 2021. And I Will continue being the Volunteer untin the day I am unable to wolk

ศาสตร์พระราช า คืออะไร

ศ.นพ. เกษม วัฒนชัย องคมนตรี

...ศาสตร์พระราช
คือ โครงการตามพระราชดำริ
4,877 โครงการ...

ศ. กิตติคุณวิชณุ เครืองาม

รองนายกรัฐมนตรี
“...องค์ความรู้สำคัญที่ทรงศึกษา
สั่งสม พัฒนา เพื่อการพัฒนาประเทศ
ให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความสุข
...”

ม.ร.ว. ดิศนัดดา ดิศกุล

เลขาธิการมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง
“...ศาสตร์พระราช คือ การลงไป
ศึกษาเรียนรู้จากชุมชน...”

กลุ่มเศรษฐกิจโลก

- ✓ กลุ่มประเทศมี รายได้สูง เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สิงคโปร์เกาหลีใต้
- ✓ กลุ่มประเทศมี รายได้ปานกลาง ระดับสูง เช่น จีน รัสเซีย มาเลเซีย
- ✓ กลุ่มประเทศมี รายได้ปานกลาง ระดับล่าง เช่น อินเดีย เวียดนาม ศรีลังกา
- ✓ กลุ่มประเทศมี รายได้ต่ำ เช่น เกาหลีเหนือ เนปาล อัฟกานิสถาน เอธิโอเปีย

Being a tiger is not important

เงิน

๑. เรียน เพื่อไปทำงาน

๒. ทำงาน เพื่อหาเงิน

๓. เงิน คืออำนาจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (ม.ราชภัฏรำไพพรรณี)
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีระยะเวลา 6 ปี แบ่งเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 พ.ศ. 2504 – 2506

ระยะที่ 2 พ.ศ. 2507 – 2509

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 2-13 แผนละ 5 ปี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 1-7 ฉบับ (2504-2539)

สภาพเศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนา ไม่ยั่งยืน

1.0

การเกษตร

2.0

อุตสาหกรรม (เบา)

3.0

อุตสาหกรรม (หนัก)

4.0

ดิจิทัล ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี

ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ได้ให้ความหมายของประเทศไทย 4.0 ไว้ว่า Thailand 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายที่เปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม กล่าวคือต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ให้ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลัก คือเปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” นั่นเอง

หากจะอธิบายให้เข้าใจง่ายขึ้น คำว่า 4.0 นั้นก็คือการเปลี่ยนจากการผลิตแบบเดิมๆ ที่ใช้ทรัพยากรและแรงงานจำนวนมาก เพื่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ (ทำมากแต่ได้น้อย) มาสู่การใช้ความคิดสร้างสรรค์ผนวกกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ (ทำน้อย แต่ได้มาก) แทน ประเทศไทย 4.0 จะขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์หรือ Creative Economy เป็นหลักโดยเราจะต้องเปลี่ยนแปลงทุกภาคส่วน ตั้งแต่ภาคการเกษตรโดยการเกษตรยุค 4.0 ต้องเป็นเกษตรสมัยใหม่ หรือ Smart Farming ส่วนภาคธุรกิจ ก็จะต้องเป็น Smart Enterprise หรือเป็นกลุ่ม Start up ภาคบริการ ก็จะต้องพัฒนาศักยภาพ โดยเฉพาะการสร้างแบรนด์หรือตราสินค้าเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม สุดท้าย คือภาคอุตสาหกรรม ที่ต้องเน้นแรงงานทักษะสูงและใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมในการผลิตแทนคนมากขึ้น

ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

05

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544)

(คนเป็นศูนย์กลาง)

1

knowledge

2

Skills

3

Competency

4

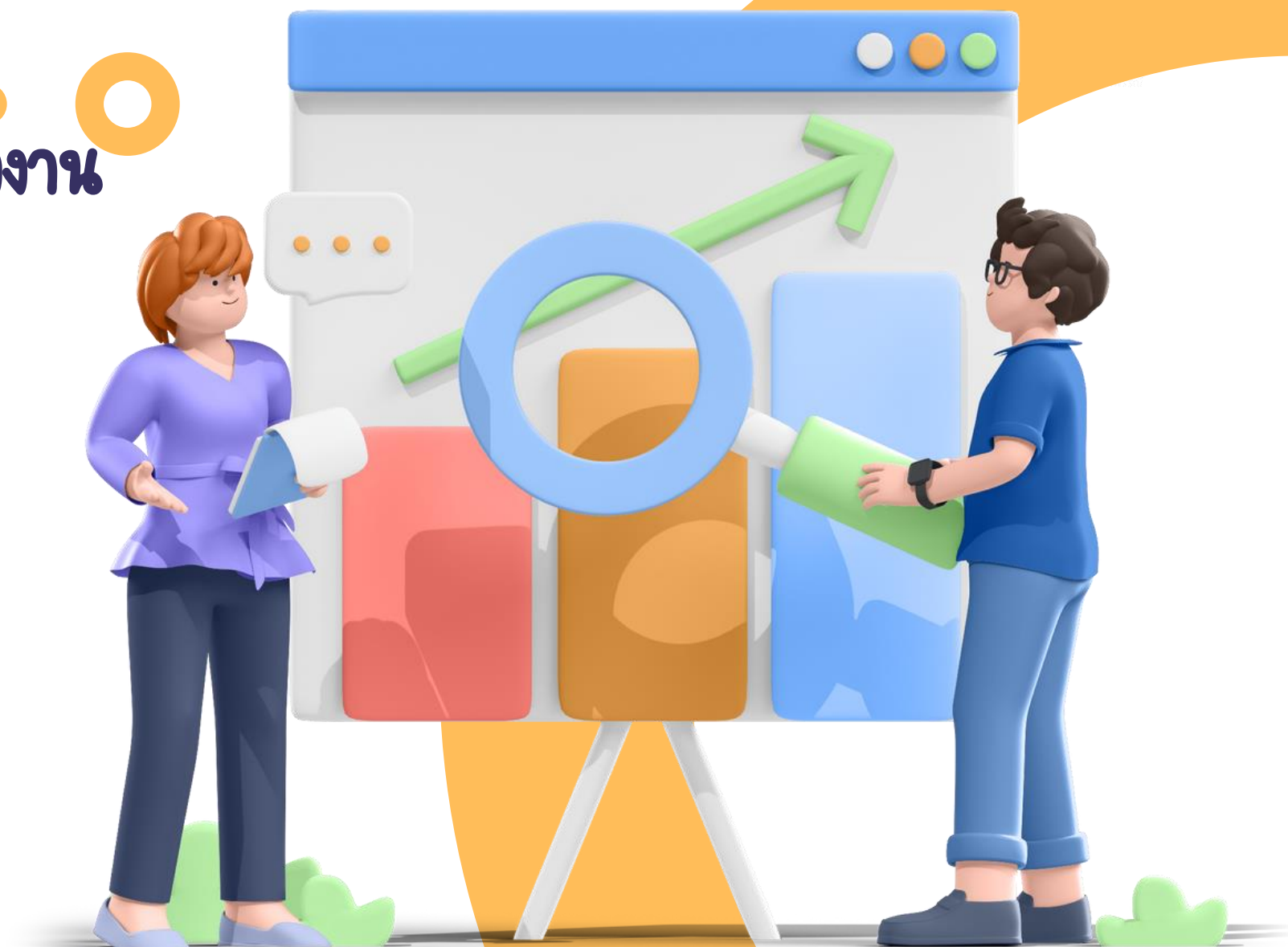
Experience

วิกฤตทางความคิด วิกฤตทางอาหาร วิกฤตทางด้านพลังงาน
 วิกฤตทางเศรษฐกิจ วิกฤตความขัดแย้งทางการเมือง
 วิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม

อาวุธ คือความมั่นคง **หรือ** เงิน คือ ความมั่นคง
หรือ อาหาร คือ ความมั่นคง
 ทรัพยากร คือ อำนาจ (ความมั่นคง)

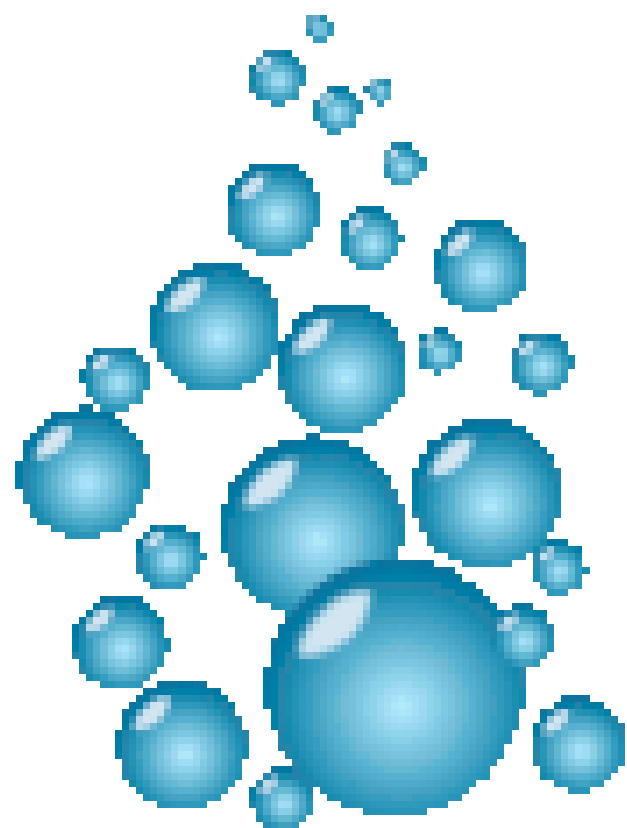
อาหาร คืออาวุธ (เมล็ดพันธุ์)
 อุตสาหกรรม หรือกลับมาที่ เกษตรกรรม

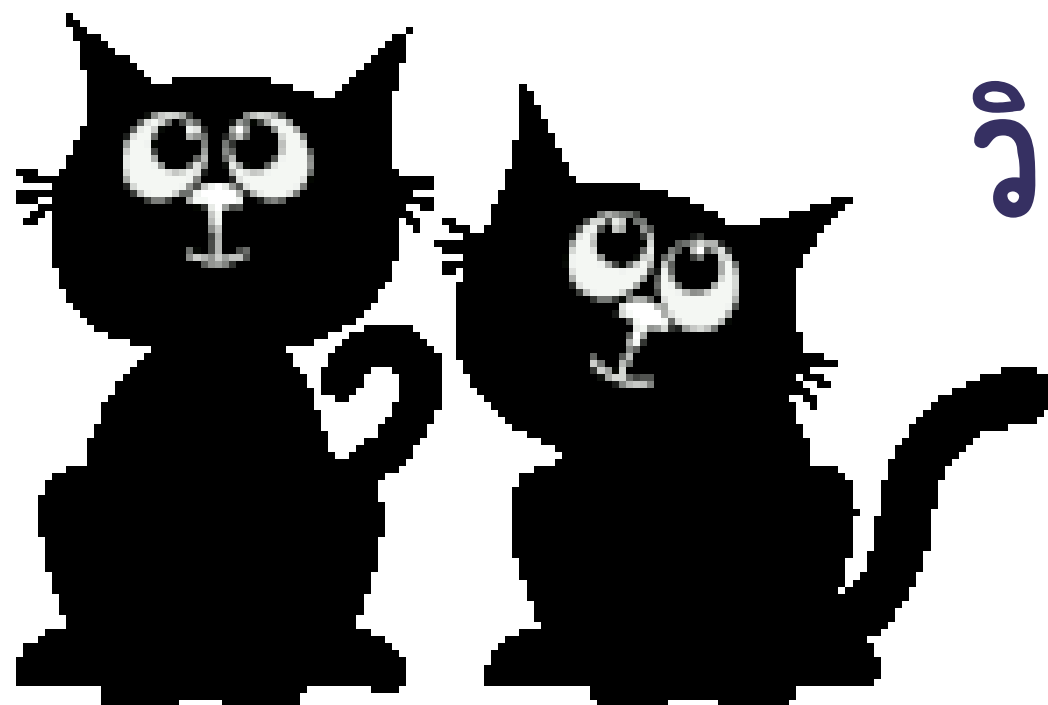
เศรษฐกิจพอเพียงกับการพึ่งพาตัวเอง ผู้นำด้านภูมิปัญญา

๑. เรียน เพื่อไปทำงาน
 ๒. ทำงาน เพื่อหาเงิน
 ๓. เงิน คืออำนาจ
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom)

วิกฤตตั้มยำกุ้ง

วิกฤตฟองสบู่

ปี 2529-2539 เศรษฐกิจเติบโตเป็นอันดับ 1 ของโลก

2 กรกฎาคม 2540

ประกาศนโยบายลอยตัวค่า เงินบาทลดลงอย่างต่อเนื่อง
จากเคยมีราคาแลกเปลี่ยนที่ 25 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ
ลดลงไปถึง 56 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ
ปี 2541 เป็นหนี้ถึง 1 แสนล้านดอลลาร์

รัฐบาลประกาศ ลอยตัวค่าเงินบาท - 2 กรกฎาคม 2540

	ก่อนลอยตัวเงินบาท	หลังลอยตัวเงินบาท
อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาท	25 บ. /ดอลลาร์	56 บ./ดอลลาร์ (สูงสุด ม.ค. 2541)
GDP	ปี 2539 10.1% ปี 2540 2.6%	ปี 2541 - 2.2%
ดัชนีตลาดหุ้น	1,410.33 จุด (สูงสุด ม.ค. 2539)	207 จุด (ต่ำสุด ก.ย. 2541)
หนี้เสียธนาคารพาณิชย์	2.5 ล้านล้านบาท	
สถาบันการเงิน 58 แห่ง ถูกระงับ ชั่วคราวสร้างความเสียหาย	5.33 แสนล้านบาท	

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549)

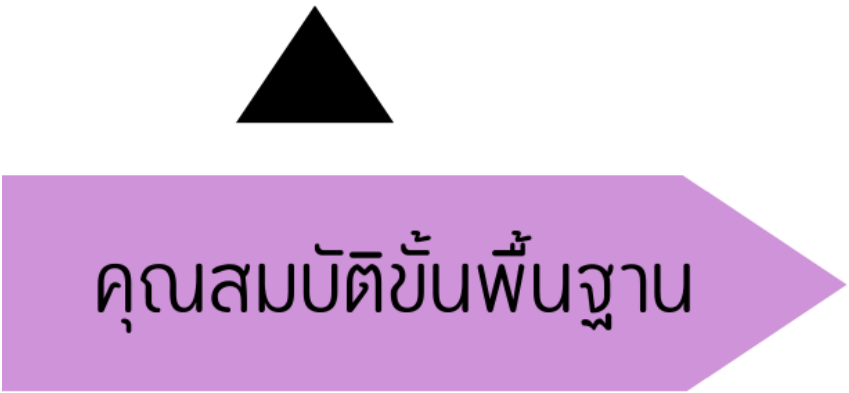
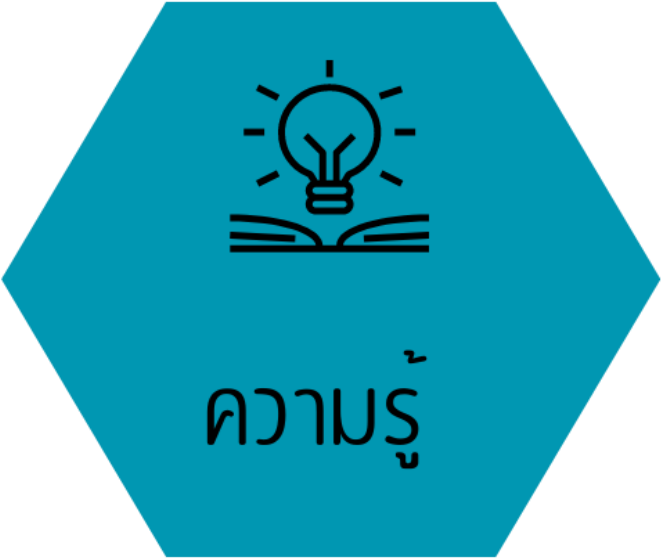

(น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2566-2570)

น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแกนหลักนำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนา
ประเทศไปสู่การบรรลุเป้าหมายในมิติต่างๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรม ที่สอดคล้องกับ
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs)

Moderation

“ หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาความพอดี พอเหมาะ
กับวิถีการดำเนินชีวิตของตนเอง ซึ่งไม่มีมากไม่มีน้อยเกินไป ใน
ความพอประมาณของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่
กับความพอใจเป็นสำคัญ เช่น ความพอใจในครอบครัว ความ
พอใจในความสวยงาม ความพอใจในฐานะ

Reasonableness

หมายถึง การคิดวิเคราะห์ การใคร่ครวญ ทบทวนมูลเหตุของ
ความจริงอย่างมีสติ และใช้ปัญญาในการตรึกตรองสิ่งที่เกิดขึ้นอย่าง
รอบครอบ ให้เข้าใจว่าสาเหตุและปัจจัยคืออะไร ในทางพุทธฯ
ตรงกับหลักธรรมในข้อ สมุทัย

Risk management

หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลง
ด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของ
สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต

Two Conditions

Knowledge condition

คือ ความรอบรู้ในวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในการวางแผน และระมัดระวังในการปฏิบัติ

Virtue condition

คือคนและชุมชนมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ทางสายกลาง มรรคมีองค์ 8

The Noble Eightfold Paths, (the Threefold Training)

Right View,
Right Intention

WISDOM

CONCENTRATION

Right Effort,
Right Mindfulness,
Right Concentration

Right Speech, Right
Action, Right Livelihood

MORALITY

มรรค 8 (หนทางปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์ 8 ประการ), ไตรสิกขา

สัมมาทิฐิ,
สัมมาสังกัปปะ

สมาธิ

สัมมาวาจา, สัมมากัมมันตะ,
สัมมาอาชีวะ

ปัญญา

สัมมาวายามะ,
สัมมาสติ, สัมมาสมาธิ

ศีล

Sustainable Development (การพัฒนาที่ยั่งยืน)

หมายถึง การพัฒนาทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม
มีดุลยภาพอย่างต่อเนื่อง ตอบสนองความต้องการ
ของคนปัจจุบันและอนาคตอย่างเท่าเทียมกัน

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย (Goals) ภายใต้หนึ่งเป้าหมายจะประกอบไปด้วยเป้าหมายย่อย ๆ ที่เรียกว่า เป้าหมายย่อย (Targets) ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 169 เป้าหมายย่อย และพัฒนา ตัวชี้วัด (Indicators) จำนวน 232 ตัวชี้วัด (ทั้งหมด 244 ตัวชี้วัดแต่มีตัวที่ซ้ำ 12 ตัว) เพื่อติดตามความก้าวหน้าของเป้าหมายย่อยดังกล่าว 193 ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ

หลักการทำงาน

พร:บาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๑

ซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

ทรงมีพระราชดำรัสเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกันอย่างต่อเนื่องตลอดมา เพราะเห็นว่าหากคนไทยทุกคนได้ร่วมมือกันช่วยชาติ พัฒนาชาติ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกันแล้ว ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณประโยชน์แท้จริงสำเร็จ...”

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๒

ข้อนี้ข้อนี้ ข้อนี้

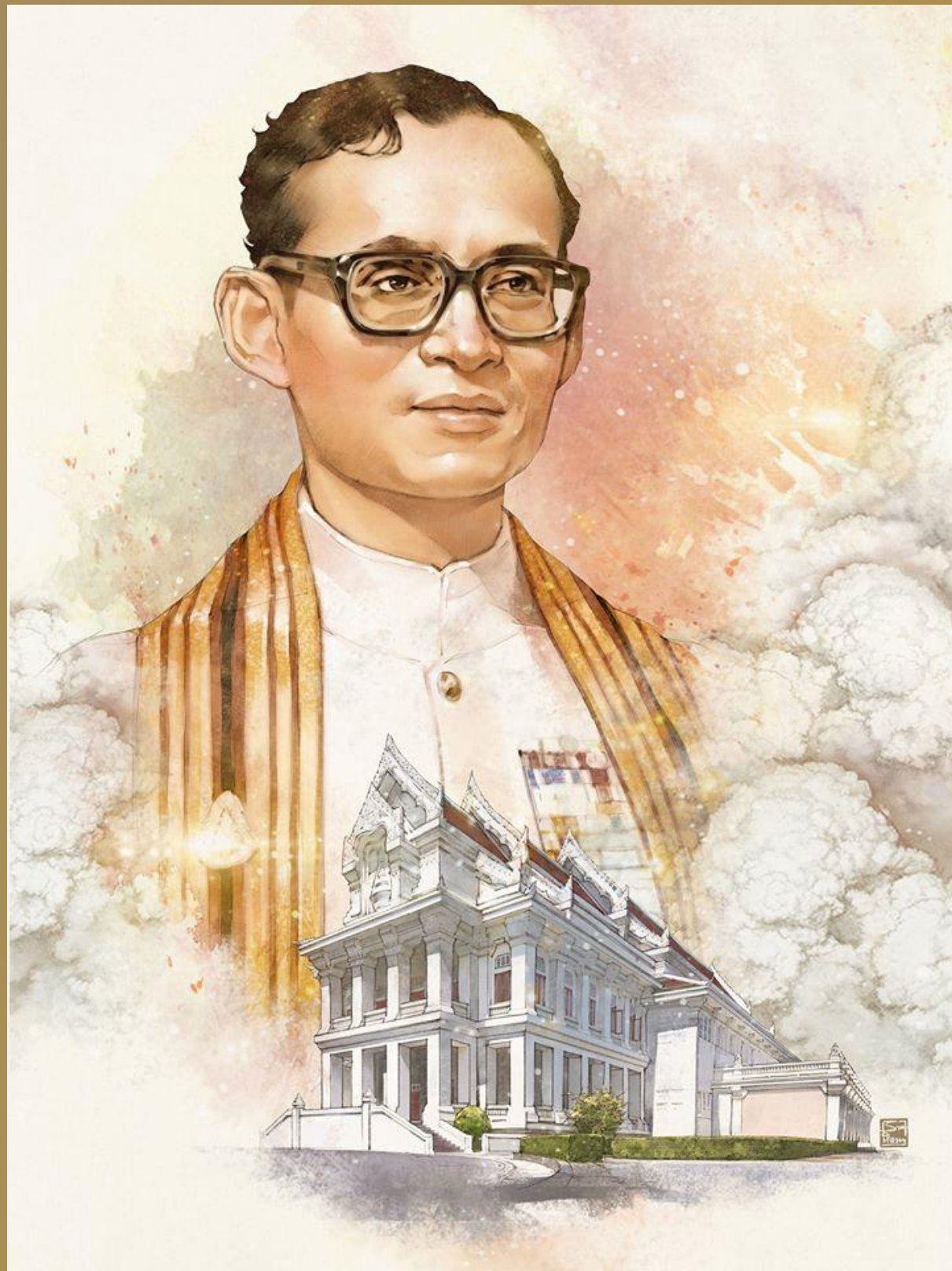
การอ่อนน้อม ถ่อมตน เป็นคุณสมบัติที่ทุกคนพึงปฏิบัติ
ให้เป็นปกติวิสัย ซึ่งทำให้สังคมมีความสมานฉันท์ ทรงปฏิบัติให้
เห็นมาโดยตลอด ทรงอ่อนน้อมถ่อมตนมาก เวลาที่เสด็จฯ ไป
ทรงเยี่ยมราษฎร ทรงโน้มพระวรกายไปหาประชาชน คูกเข่า
หน้าประชาชน ถามทุกข์สุข ปรีक्षाเป็นชั่วโมง ประชาชนนั่ง
พับเพียบพระองค์ก็ทรงนั่งพับเพียบบนพื้นเดียวกัน

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๓

ความเพียร

ความเพียรเป็นคุณสมบัติที่จะทำให้งานสำเร็จ
ต้องมีความมุ่งมั่น โดยเฉพาะการทำงานเพื่อประโยชน์
ส่วนรวม ทรงปฏิบัติให้เห็นโดยทรงเรือใบจากวังไกล
กังวลข้ามอ่าวไทยขึ้นฝั่งที่สตัทท์ทิม ทรงใช้เวลาเดินทาง
๑๗ ชั่วโมง บนเรือขนาดยาวเพียง ๑๓ ฟุต

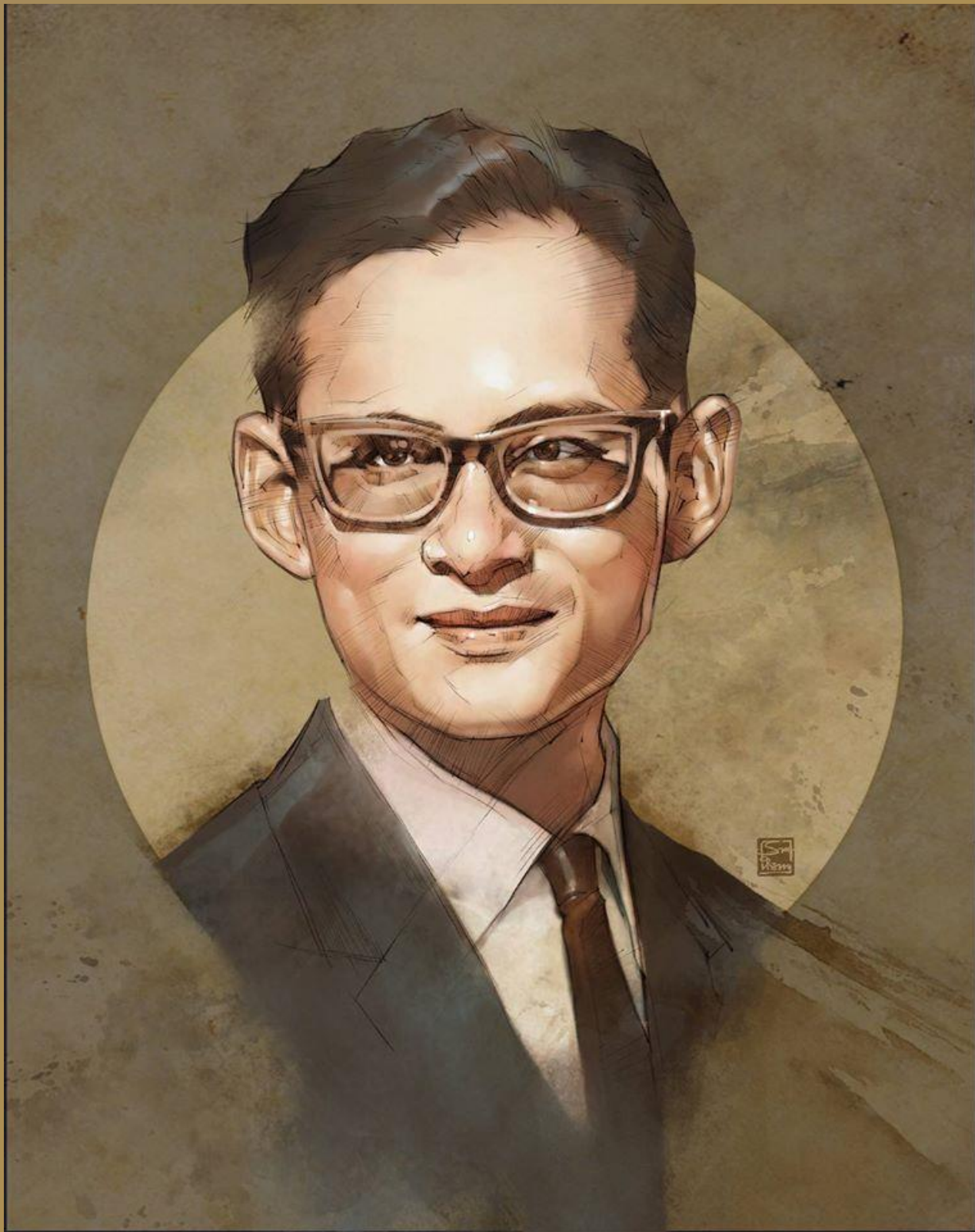

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๕

รู้ รัก สามัคคี

"รู้ รัก สามัคคี" เป็นพระราชดำรัสที่มีค่าและมีความหมาย
ลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัยรู้ : การที่เราจะลง
มือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้
ถึงวิธีการแก้ปัญหารัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนการความ
แล้วจะต้องมีความรักเป็นพลังผลักดันที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไข
ปัญหานั้น ๆ ถ้าเรามีความรักแล้วจะมีแรงกระตุ้นให้ทำงานด้วยความ
เต็มใจ สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่าเราจะ
ทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่
คณะจึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๕

ทำเรื่อยๆ ทำแบบสั่งมทาน

ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศชาติเกิดขึ้นอย่างไม่รู้จบ จำเป็นต้อง
ทุ่มเทกำลังความสามารถเข้าไปแก้ไข จะหยุดการทำงานไม่ได้ จึงต้อง
ทำเรื่อย ๆ ไม่สามารถหยุดงานช่วยเหลือประชาชนได้ โดยพระองค์
ทรงงานมาตลอด ๗๐ ปี

"หลักสังฆทาน" มีความหมายคือ "ให้เพื่อให้" เป็นการให้โดย
ไม่เลือก ไม่หวังผลตอบแทน และไม่เลือกปฏิบัติ

การทำงานช่วยเหลือประชาชนจะไม่ทรงเลือก ไม่กำหนดว่า
เป็นใคร มีเชื้อชาติศาสนาใด จึงเป็นการทำลักษณะคล้ายสังฆทานที่ให้
โดยไม่ต้องระบุผู้รับ ดังมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า

*"...การเป็นพระเจ้าแผ่นดินนั้น เป็นตลอด ๒๔ ชั่วโมง พระองค์ทรงอยู่บนยอด
ปริมิตของสังคมแต่ ปริมิตในประเทศไทย เป็นปริมิตหัวกลับ"*

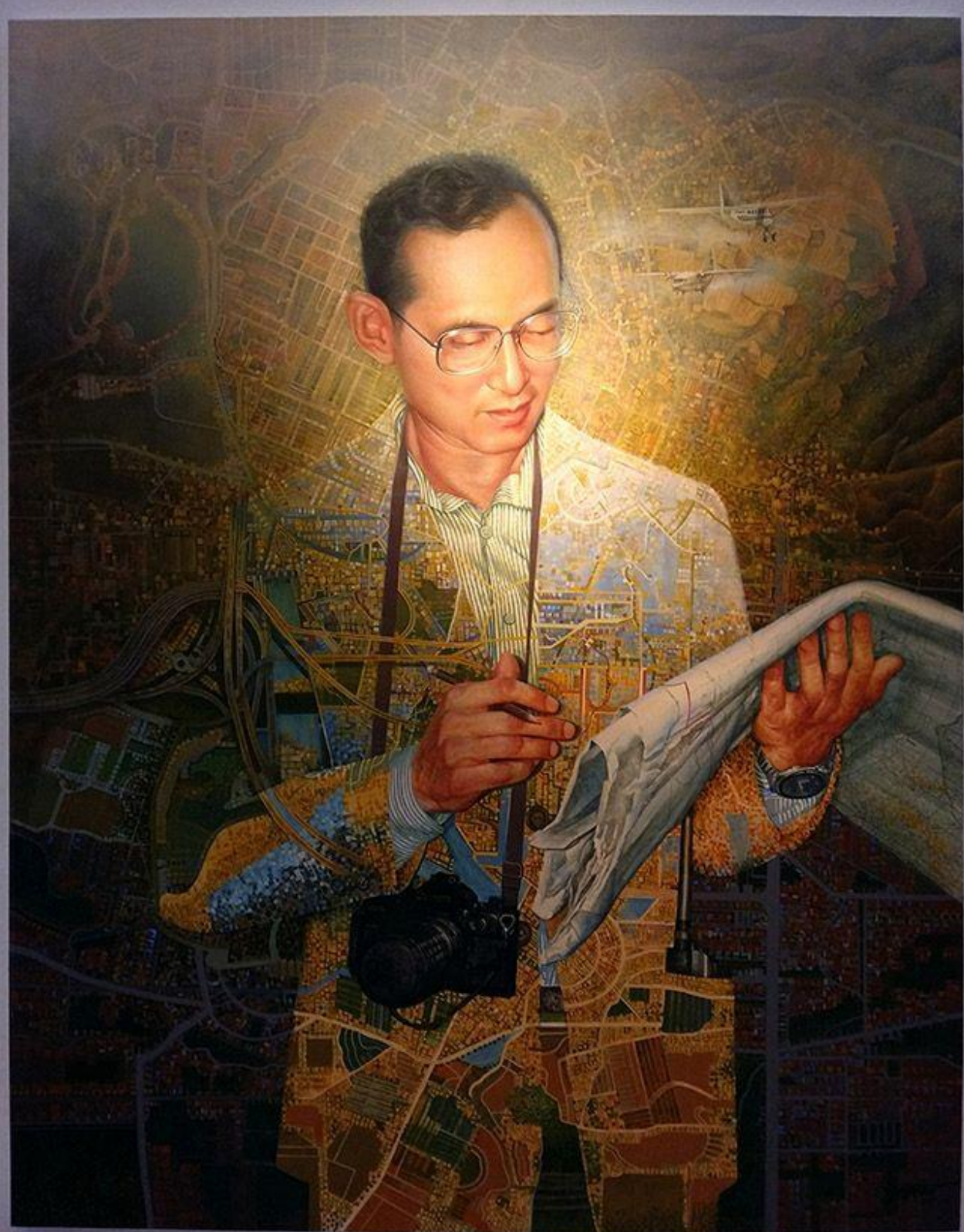
หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๖

มีความสุข

ในการทำประโยชน์แก่ผู้อื่น

ความสุขเป็นเรื่องของการทำประโยชน์ให้เกิดขึ้น ซึ่งความสุข
ที่แท้จริงคือ การทำประโยชน์ให้ผู้อื่น มิใช่ทำให้ตนเองเพียงเท่านั้น
ต้องสร้างประโยชน์กับคนอื่น เมื่อคนอื่นมีความสุขแล้วเราก็มีความสุข
ด้วย โดยความสุขของผู้อื่น คือความสุขส่วนรวมนั่นเอง เราต้องยึด
ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตน ดังมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่ง
ความว่า

*"...ขอชื่นชมที่มาช่วยฉันทำงาน ฉันขอบอกก่อนนะ ช่วยฉัน
ทำงาน ไม่มีอะไรจะให้ นอกจากมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์
ให้แก่ผู้อื่น..."*

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๗

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
ทำงานอย่างผู้รู้จริง

การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่งจะทรงศึกษาข้อมูล
รายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร และแผนที่
ตลอดจนสอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่
ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง รวมทั้งศึกษาตรวจสอบและทอดพระเนตร
ในพื้นที่จริง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง
รวดเร็วตรงตามความต้องการของประชาชน และสอดคล้องกับ
สภาพแวดล้อม

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๘

ระเบิดจากข้างใน

ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ดังพระราชดำรัสว่า "ระเบิด
จากข้างใน" หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชน
ที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึง
ค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคล
จากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัว หรือ
ตั้งตัว อย่าให้โดยที่ผู้รับยังไม่พร้อมที่จะใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๙

ทำตามลำดับขั้น

ในการทรงงานจะทรงเริ่มต้นจากสิ่งจำเป็นที่สุดของประชาชน
ก่อนได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้ว ก็จะสมารถ
ทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณโภค
ขั้นพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำ
เพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่
ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและ
เทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎร
สามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๑๐

ภูมิสังคม

การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้น ๆ
ว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน
ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน
และใช้หลักในการปรับตัวให้อยู่กับธรรมชาติให้ได้ ดังพระราชดำรัส
ความตอนหนึ่งว่า

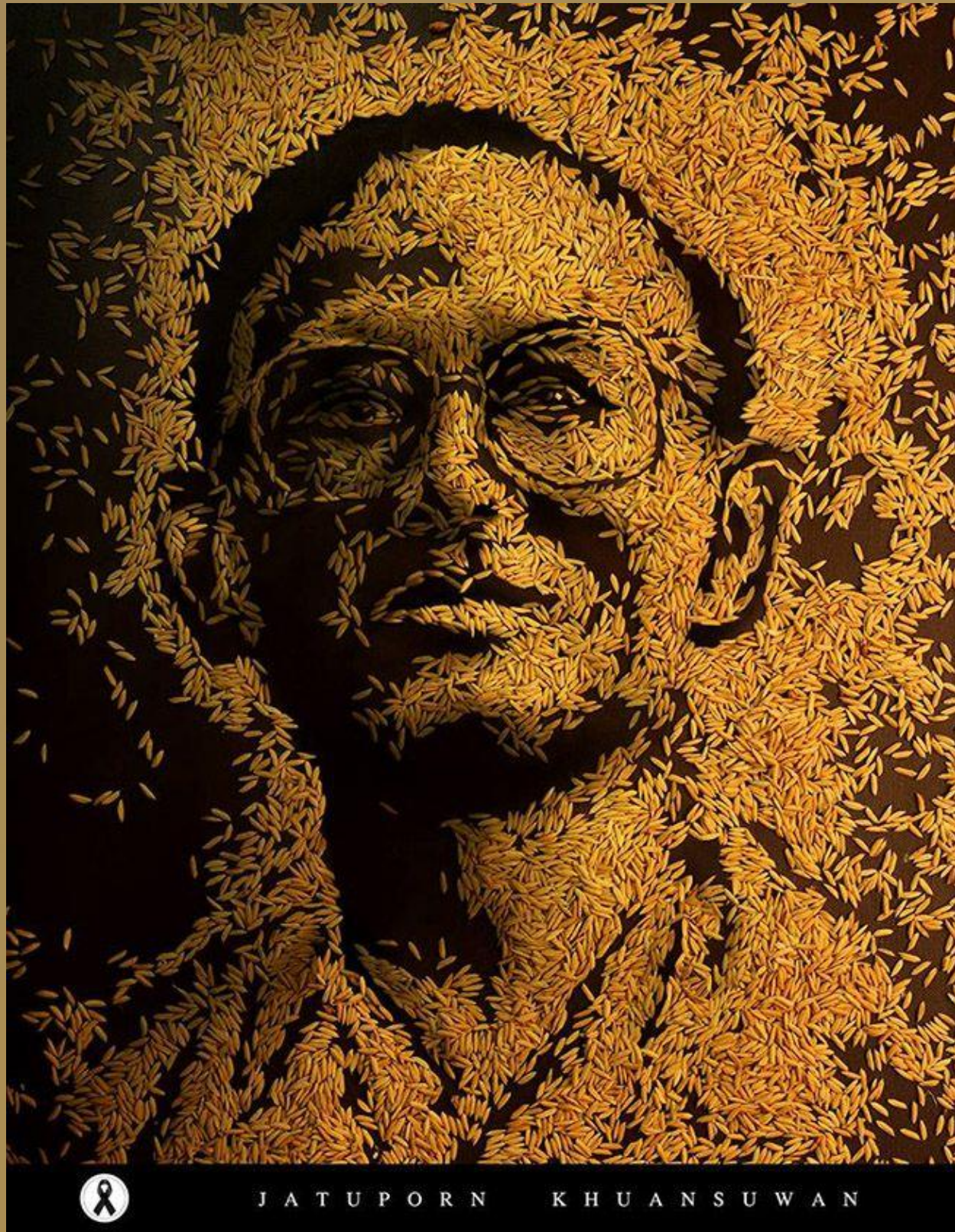
*"...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และ
ภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือนิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับ
ให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขา
เข้ากับเราไม่ได้แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเค้าต้องการอะไรจริง ๆ แล้ว
ก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง..."*

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๑๑

องค์รวม

ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นแบบบูรณาการ และกำหนดแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง โดยพิจารณาครบทุกด้านของปัญหาพร้อมแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงกันเป็นระบบ เช่น กรณีของ "ทฤษฎีใหม่" มี ๓ ขั้นดังนี้

ขั้นที่ ๑ คือการมองในเรื่องของการบริหารจัดการที่ดินตั้งแต่การถือครองที่ดินของประชากรไทยโดยเฉลี่ยที่ดินประมาณ ๑๐ - ๑๕ ไร่ และแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ และเป็นเรื่องพื้นฐานของเกษตรกรในการพึ่งตนเองคือ พออยู่ พอกินก่อน

ขั้นที่ ๒ คือ การให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์เพื่อการจัดการและการตลาดสำหรับผลผลิตที่เหลือกินเหลือใช้

ขั้นที่ ๓ คือ การรวมกลุ่ม รวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อพร้อมที่จะออกไปสู่กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจร เพื่อยกระดับไปสู่ธุรกิจชุมชนต่อไปแปลงปลูกไม้ผลและพืชไร่ พื้นที่ปลูกข้าว เช่น มะม่วง กล้วย ฝรั่ง

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๑๒

ประหยัด เรียบง่าย
ได้ประโยชน์สูงสุด

ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุดในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนชาวไทย
ทราบกันดีว่าเรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมากดังที่เราเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์นั้น
ทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน

ขณะเดียวกันการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎรทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความ
เรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เองหาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ใน
ภูมิภาคนั้นๆมาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูง หรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ทรงให้ใช้
หลัก Cost Effectiveness (คุ้มค่า) ไม่ใช่ Cost Benefit (คุ้มทุน) เสมอไป หมายถึงปัญหา
ของมนุษย์คิดเป็นราคาไม่ได้ อย่าไปเน้นกำไรหากแต่เราต้องจัดการให้ความทุกข์ของเขามา
ไปให้ได้ โดยเน้นความยั่งยืนและประโยชน์สุข

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ประมินทรมหากษัตริย์พลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๑๓

ขาดทุนดีอย่างไร

การพัฒนาเพื่อการอยู่ดีกินดีของประชาชนนั้น อย่าไปนึกหวังกำไรหรือผลตอบแทนแต่อย่าง
เดียว ทำอะไรต้องลงทุนลงแรงและปัจจัยบางอย่างเสียก่อนเพื่อสร้างผลกำไรในอนาคต คือ ความอยู่ดี
มีสุขของประชาชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

"...ถ้าหากว่าอยากให้ประชาชนอยู่ดีกินดี รัฐจะต้องลงทุน ต้องสร้างโครงการซึ่งต้องใช้เงินจำนวน
เป็นร้อยเป็นพันเป็นหมื่นล้าน. ถ้าทำไปก็เป็น"ไร" เป็นการเสีย เป็นการขาดทุน เป็นกาจ่าย คือ
รัฐบาลต้องตั้งงบประมาณรายจ่าย ซึ่งมาจากเงินของประชาชน. แต่ว่าถ้าโครงการดี ในไม่ช้า
ประชาชนก็จะได้กำไร จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดี กินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ไป ส่วนรัฐบาลไม่ได้อะไร.
แต่ข้อนี้ฤดูให้ดี ๆ จะเห็นว่าถ้าราษฎรอยู่ดีกินดี มีรายได้ รัฐบาล
ก็เห็นภาษีได้สะดวก ไม่มีการหนีภาษีเพราะเมื่อมีรายได้ขึ้น เขาก็สามารถเสียภาษีได้มากขึ้น.."

พระราชดำพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนพรรษา ณ คลาดูสิตาลัย

วันพุธที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๑๔

ปลูกป่าในใจคน

ป่าไม้เป็นปัจจัยสำคัญของชีวิตมนุษย์หากไม่มีการปลูกจิตสำนึกในการรักษาป่าไม้ให้กับทุกคนแล้ว จะทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นไปด้วยความยากลำบาก เจ้าหน้าที่ของรัฐดูแลรักษาป่าไม้ด้วยหน้าที่พึงกระทำ แต่ชาวบ้านจะสามารถดูแลและหวงแหนป่าไม้ด้วยจิตสำนึก เพื่อรักษาปัจจัยแห่งชีวิตของตนเอง ทรงมีพระราชดำรัสว่า ควรจะมีป่าไม้หมู่บ้านเสียที ป่าจะได้กลับมาหมายถึงชาวบ้านลุกขึ้นดูแลและฟื้นฟูทรัพยากรป่าด้วยตนเอง ดังพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะต้องปลูกต้นไม้ ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง....”

พระราชดำรัสพระราชทานแก่เจ้าหน้าที่ป่าไม้
ณ หน่วยจัดการต้นน้ำทุ่งจ้อ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
วันเสาร์ที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๑๙

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๑๕

ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองเห็นถึงปัญหาของธรรมชาติได้อย่างละเอียด หากเราต้องการแก้ไขปัญหาด้านธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นการบำบัดน้ำเสีย ด้วยการใช้ น้ำดีไล่น้ำเสีย โดยอาศัยหลักแรงโน้มถ่วงตามธรรมชาติ (Gravity Flow) หรือการใช้ พืชกรองน้ำเสีย การแก้ไขปัญหามลพิษเสื่อมโทรม ด้วยพระราชดำริ ปลุกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยฟื้นฟูป่าธรรมชาติ รวมถึงการกำจัดขยะ ด้วยการหมักเพื่อให้จุลินทรีย์ที่มีอยู่ในธรรมชาติย่อยสลาย ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“....แต่ ๓๐๐๐ ไร่ นั้นมันอยู่สูง จะนำน้ำโสโครกจากที่นี่ไปที่โน้นต้อง
สูบไปไม่ไหว แต่ว่าจะทำเป็นบึงใหญ่ที่จะเก็บน้ำได้สำหรับเวลาหน้าน้ำมีน้ำเก็บ
เอาไว้ หน้าแล้งก็ปล่อยลงมา ส่วนหนึ่งอาจปล่อยลงมาสำหรับล้างกรุงเทพฯ
ได้เจือจางน้ำโสโครกในคลองต่างๆ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๒

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๑๖

สธรรมปราบสธรรม

ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและ
กฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการแนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหา
และเปลี่ยนแปลงสถานะที่ไม่ปกติให้เข้าสู่ปกติ ทรงคิดค้นวิธีบำบัดน้ำเสีย
โดยใช้ผักตบชวาดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ และเป็นที่มาของ
"อรรณพราบอธรรม" ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า
"...เห็นใหม่น้ำเน่ามันก็เป็นอธรรม ผักตบชวาที่เราไม่ต้องการมัน
ก็เป็นอธรรมเหมือนกัน.ฉันจะเอาอธรรมสู้กับอธรรม ให้ออกมาเป็นธรรมะให้ได้..."

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๑๗

ประโยชน์ส่วนรวม

ทรงเห็นว่าการทำางานทุกอย่างของเรานั้นมีผลเกี่ยวเนื่องถึงประโยชน์ส่วนรวมของ
บ้านเมืองและประชาชนทุกคน เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ทุก ๆ ประการให้
บริสุทธิ์ บริบูรณ์ โดยเต็มกำลังสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ
และการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกร ทรงระลึกถึง
ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

*"...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจน
เบื่อ อาจจะรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วน
รวม อาจมานึกในใจว่า ให้ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่
ให้เพื่อส่วนรมนั้นมิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างใดเป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถ
ที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้..."*

พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่ นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วันจันทร์ที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๑๔

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๑๘

การพึ่งตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำรินี้เบื้องต้นเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้ประชาชนมีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ และขั้นตอนต่อไปคือ การพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อม สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนโดยใช้หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางเส้นทางชีวิตของตนเองให้เรียบง่าย ธรรมดา และเดินสายกลางด้วยปัญญาพร้อมคุณธรรมในจิตใจ เพื่อนำชีวิตไปสู่ความสมดุลของทรัพยากรให้มีความมั่นคง และเกิดความยั่งยืน ในที่สุด เปรียบเสมือนเป็นการวางรากฐานของอาคารให้แข็งแรง

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๑๙

เศรษฐกิจพอเพียง

"เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ
ครอบคลุม ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสาย
กลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง
ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร
ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความ
รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน
และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ
โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์
สุจริตและให้ความรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญา และความ
รอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้าน
ทางสายกลางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม พอประมาณและวัฒนธรรมจากโลกภูมิคุ้มกันมีเหตุผลภายนอก
ได้เป็นอย่างดี"

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๒๐

เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

เข้าใจ : ทำอะไรต้องเข้าใจปัญหา เข้าใจหนทางแก้ไข เข้าใจกระบวนการจัดการ และปรับ
ความเข้าใจระหว่างผู้ให้ ผู้รับเสียก่อนให้เข้าใจซึ่งกันและกัน

เข้าถึง : เมื่อเข้าใจระหว่างกันทุกประการครบถ้วนแล้ว ต้องเข้าถึงการกระทำ สร้างความ
ร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงเครื่องไม้เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ และความสามัคคีร่วมจิต
ร่วมใจของผู้ปฏิบัติร่วมมือร่วมไม้กันทำงาน

พัฒนา : เมื่อต่างฝ่ายเข้าใจกันแล้ว เข้าถึงกันแล้ว การพัฒนางานก็จะดำเนินการไปอย่างยั่งยืน
ไม่ส่งผลกระทบที่ติดลบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการเมือง หากแต่นำไปสู่
ความสมดุลมั่นคง และยั่งยืน

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๒๑

แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

คิด *Macro* เริ่ม *Micro*

ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ไข ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหา เฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

"...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออกเป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน..."

...มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริงแต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้...

...แบบ (Micro) นี้เขาจะทำแบบรู้ทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วย...

...อย่างบ้านคนอยู่ เราบอกบ้านนี้มันบุตรงนั้น บุตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะซ่อม...

...เอาตกลงรื้อบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่...

...วิธีทำต้องค่อย ๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้..."

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๒๒

ไม่ติดตำรา ทำให้ง่าย

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริมีลักษณะของการพัฒนา ที่อนุโลมและกลมกลืนกับสภาพ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสภาพของสังคม จิตวิทยาแห่งชุมชน คือ **"ไม่ติดตำรา"** ไม่ผูกมัดติดกับ วิชาการและ เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย เพราะสภาพ ปัญหาไม่เหมือนกัน หากใช้ปัญญาไตร่ตรองให้รอบคอบ ครบถ้วนจะพบวิธีการพัฒนาใหม่ ๆ ในการ แก้ไขปัญหาของประชาชน ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นสิ่งที่ง่าย ทำสิ่งที่สลับ ซับซ้อนให้ เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติ เป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งที่ยาก ให้กลายเป็นง่ายนั้นเป็นของยาก ฉะนั้นคำว่า **"ทำให้ง่าย"** หรือ **"Simplicity"** จึงเป็นหลักคิดสำคัญ ที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๒๓

การมีส่วนร่วม

ในการทรงงานพระองค์ทรงเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ทั้งประชาชน
หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมแสดงความคิดเห็น หรือที่เรียกประจำ
พิจารณาเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนโดยให้เอา
ชาวบ้านเป็นครู ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

*“...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำให้กว้างขวาง หนักแน่น รู้จักรับฟัง
ความคิดเห็น แมรความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จัก
รับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริง คือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อัน
หลากหลาย มาอำนวยการปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์
นั่นเอง...”*

หลักการทำงาน

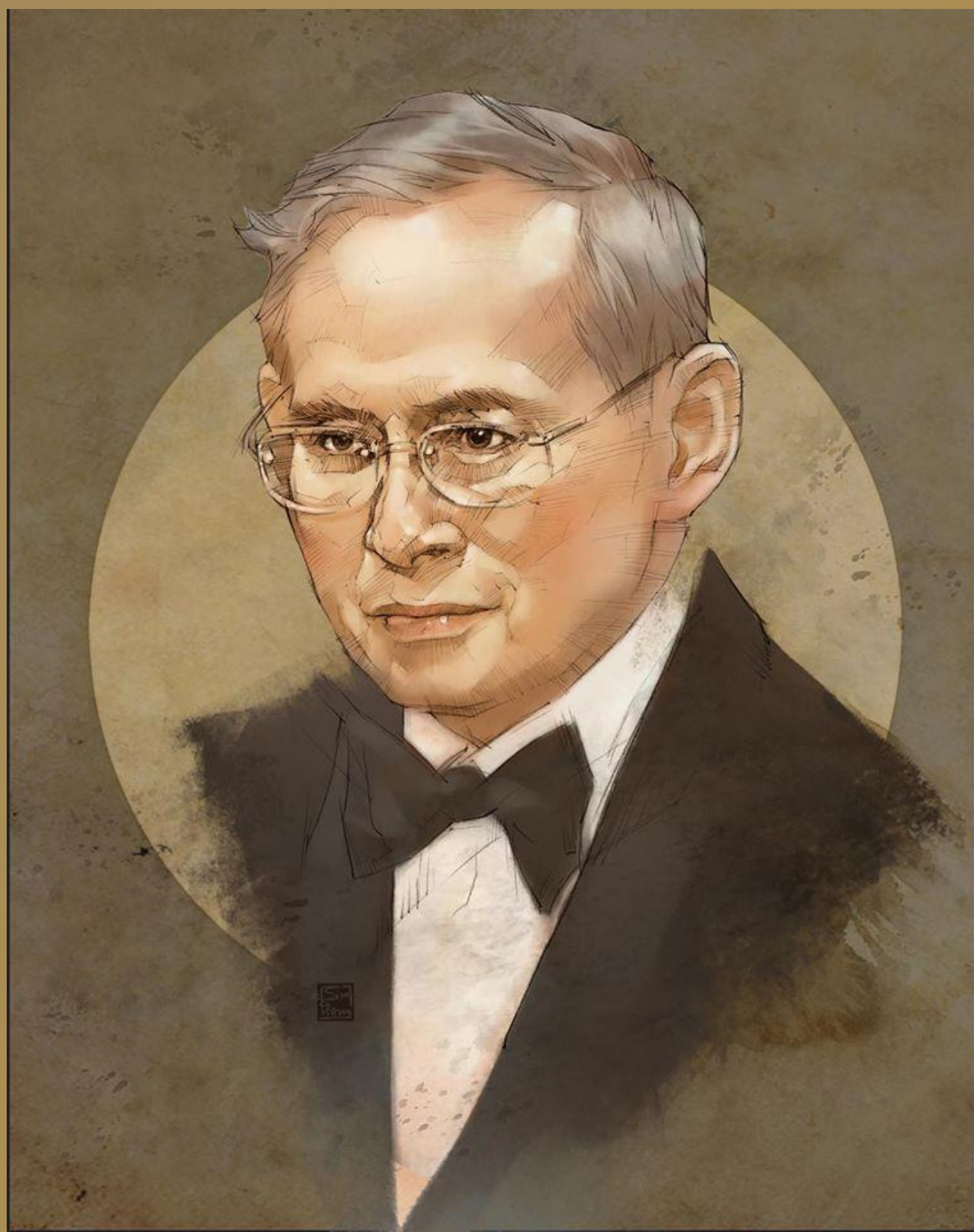
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๒๔

พออยู่ พอกิน

ให้ประชาชนสามารถอยู่อย่าง “พออยู่พอกิน” ให้ได้เสียก่อน แล้วจึงค่อยขยาย ขยายให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป การดำเนินชีวิตให้พออยู่พอกินนั้น ต้องมี ทรัพยากรให้เพียงพอ ต่อการดำรงชีวิตต้องอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญหากขาดแคลนจะทำให้ไม่เพียงพอ อดอยาก ไม่มั่นคงในชีวิตจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทุกวันแต่ทรัพยากรลดลงทุกที ภาวะขาด แคลนย่อมเกิดขึ้น ทรงแก้ไขปัญหาด้านเกี่ยวกับทรัพยากร ธรรมชาติ ทรงฟื้นฟูและ รักษาความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติที่เสียไป เพื่อสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้น เพราะเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต ของมนุษย์

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๒๕

บริการรวมที่จุดเดียว

การบริการรวมที่จุดเดียวสำหรับเกษตรกรเป็นรูปแบบการ บริการแบบ
เบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Services ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ในระบบบริหาร
ราชการแผ่นดินของประเทศไทย เพื่อประโยชน์แก่ ประชาชนที่จะมาขอใช้
บริการ จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายโดยตรง ให้ตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบใน การบริการรวมที่จุดเดียว ซึ่งมี
หน่วยงานราชการต่าง ๆ มาร่วมดำเนินการ และให้บริการประชาชน ณ ที่แห่ง
เดียว

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๒๖

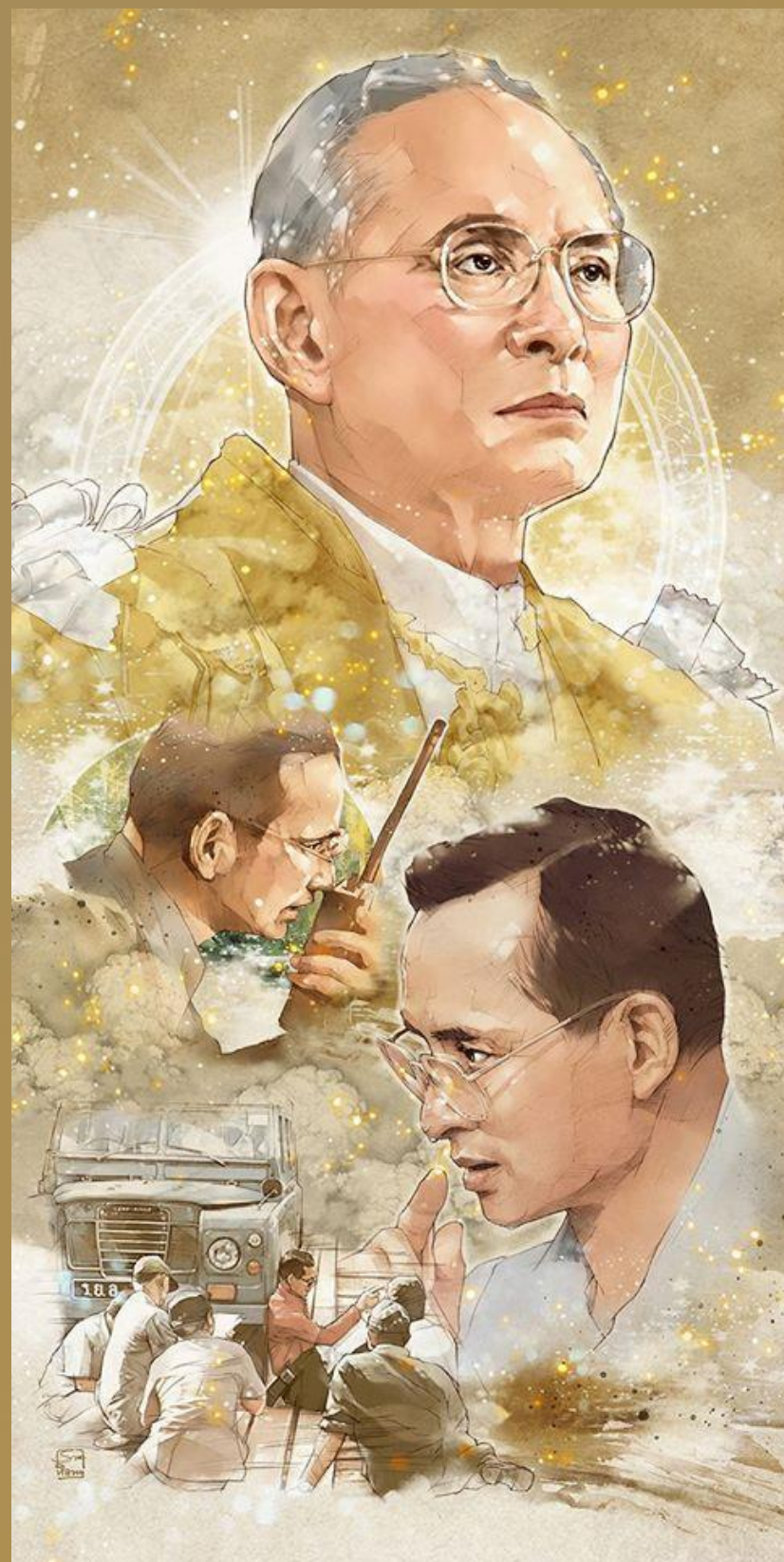
รู้เรื่อง รื่นเริง ตึกตัก
ตึกตัก รื่นเริง กระฉับกระเฉง
มีพลัง เป็นปัจจัยของการทำงานที่มี
ประสิทธิภาพ

การทำงานให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพต้องอาศัยจิตใจเป็นเรื่อง สำคัญ ต้องสร้าง
บรรยากาศรอบตัวให้มีความสุข ไม่เครียด ทรงมี พระราชดำรัสว่า ทำงานต้องสนุกกับงาน
มิฉะนั้นเราจะเบื่อและหยุด ทำงานในระยะต่อมา ดังนั้นปัจจัยของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
คือ ร่าเริง รื่นเริง คึกคัก ครึกครื้น

ร่าเริง รื่นเริง เวลาทำงานตัวเราเองก็ต้องร่าเริง และระหว่าง ทำงานก็ต้องสร้าง
บรรยากาศให้ผู้เข้าร่วมในการทำงานมีความสุขรื่นเริง

คึกคัก ครึกครื้น คือ ตัวเองต้องคึกคักกระฉับกระเฉงมีพลัง เสียก่อน และต้องสร้าง
บรรยากาศในการทำงานให้ครึกครื้นสนุกสนาน

พระบรมราโชวาทพระราชทาน ในงานประชุมสโมสรไลออนส์สากล ประจำปี ๒๕๑๓

หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๒๗

ชัยชนะของการพัฒนา

การแก้ไขปัญหาวิตชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นเหมือนการเข้าสู่สงคราม ที่ไม่ใช่อาวุธในการแก้ไขปัญหา แต่ใช้การพัฒนาเป็นเครื่องมือแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ และทุกครั้งที่สามารถแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ จึงถือเป็น การได้รับชัยชนะโดยการพัฒนา

พระแสงขรรค์ชัยศรี หมายถึง จะทรงนำทัพเอง

ธงกระบี่รัฐ หมายถึง ทรงปรารภนาอยากจะทำให้ทุกคนติดตาม และช่วยรบอยู่ในกองทัพของ พระองค์ด้วย

พระมหาสังข์ หมายถึง เพื่อให้เกิดความร่ำรวย งอกงามเจริญก้าวหน้า

ดอกบัว หมายถึง ความบริสุทธิ์ ความสงบ มีคุณธรรม

ทศพิธราชธรรม

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

“เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอด และเราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

คำว่า “ทศพิธราชธรรม” แยกออกเป็น ๒ คำ ก็คือ ราชธรรม หมายถึง ธรรมของ
พระราชา หรือผู้ปกครอง และ ทศพิธ แปลว่า สิบประการ ดังนั้น คำว่า
“ทศพิธราชธรรม” จึงหมายถึง ธรรม ๑๐ ประการสำหรับพระราชาหรือผู้ปกครองใน
ปฐมบรมราชโองการที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม” คำว่า “โดยธรรม” หมายถึง
โดยทศพิธราชธรรมหรือธรรมของพระราชา ๑๐ ประการ

ทศพิธราชธรรม

๑

ทาน

ทาน (การให้) คือ สละ
ทรัพย์สินของบำรุงเลี้ยง
ช่วยเหลือประชากรและ
บำเพ็ญสาธารณประโยชน์

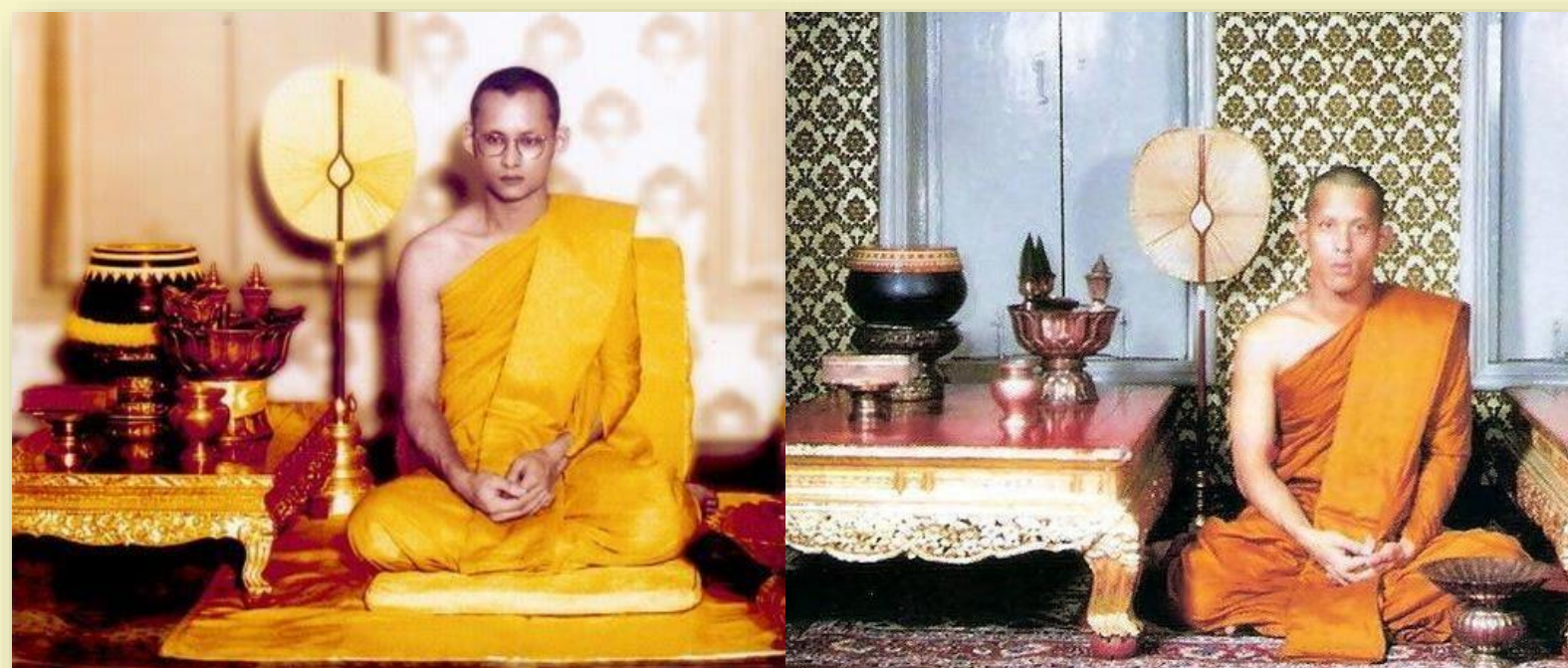

ทศพิธราชธรรม

๒

ศีล

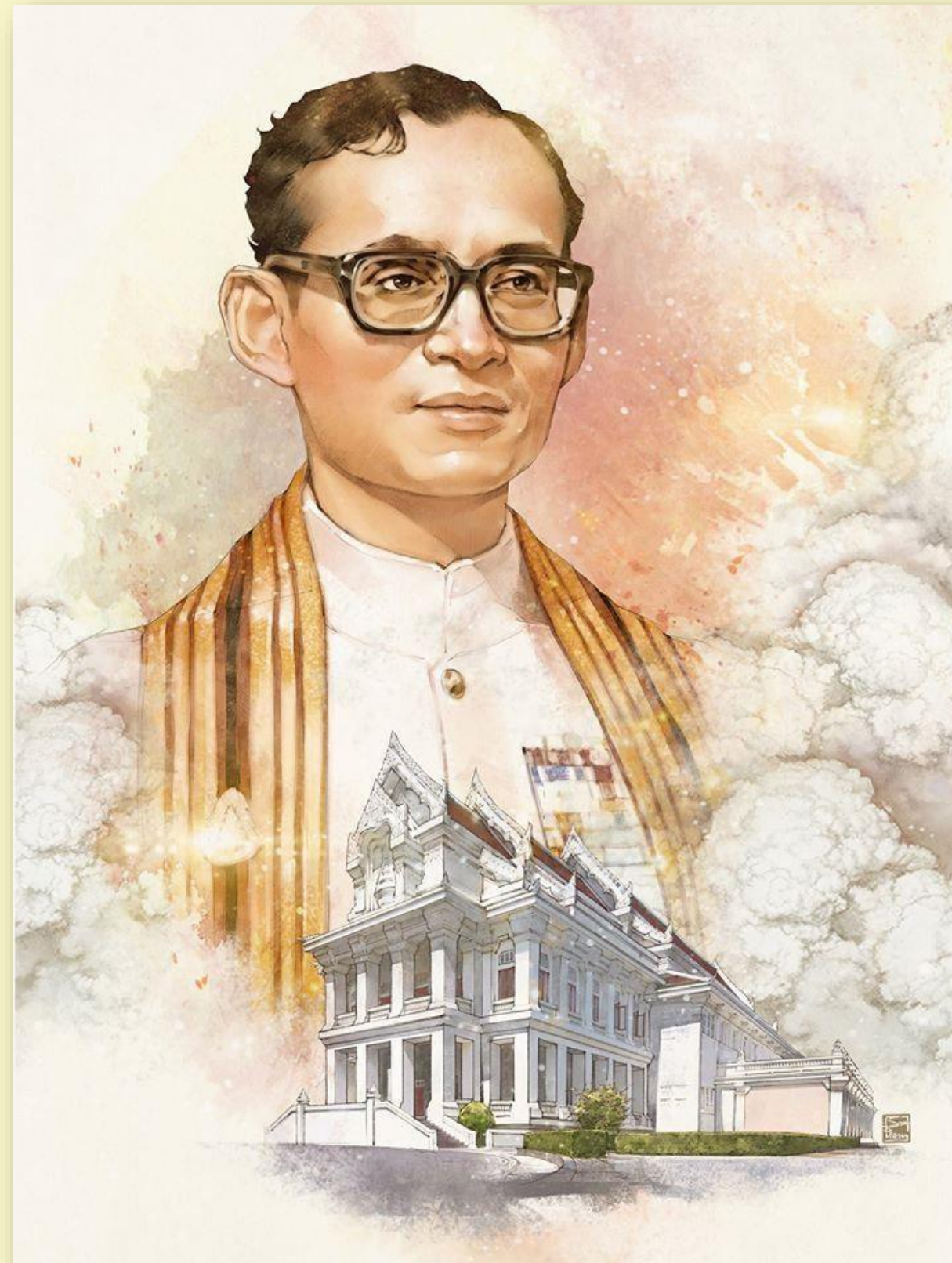
ศีล (ความประพฤติดี
งาม) คือสำรวมกายและวจีทวาร
ประกอบแต่การสุจริตรักษากิตติ
คุณ ให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็น
ที่เคารพนับถือของประชาราษฎร์

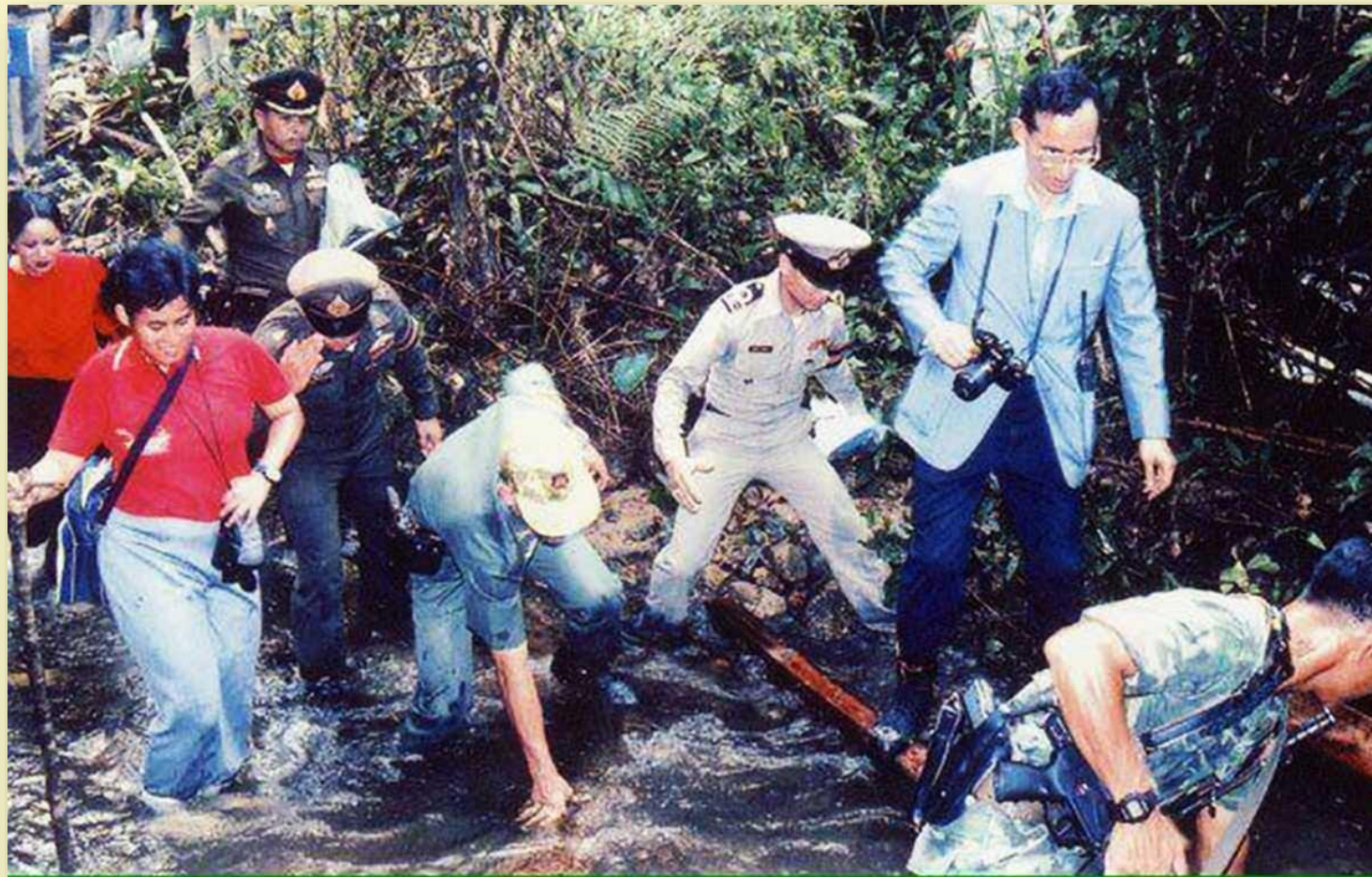

ทศพิธราชธรรม

๓

บริจาค

ปริจฉาคะ (การปริจฉาค) คือ
เสียดสละความสุขสำราญตลอดจน
ชีวิตของตนเพื่อประโยชน์สุขของ
ประชาชนและความสงบเรียบร้อย
ของบ้านเมือง

ทศพิธราชธรรม

๕

อาชชวะ

อาชชวะ (ความซื่อตรง)
คือซื่อตรงทรงลัตย์ไรรมารยา
ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความ
จริงใจไม่หลอกลวงประชาชน

ทศพิธราชธรรม

๕

มัททวะ

มัททวะ (ความอ่อนโยน) คือ
มี อหังการไม่เย่อหยิ่งหยาบคาย
กระด้างถือองค์มีความงามสง่า
เกิดแต่ท่วงทีกิริยาสุภาพนุ่มนวล
ละมุนละไม ให้ได้ความรัก รักดี

ทศพิธราชธรรม

๖
ตปะ

ตปะ (ความทรงเดช) คือ แผด
เผากิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำ
ย่ำยีจิต ระงับยับยั้งข่มใจได้ มิ
ความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออย่าง
สามัญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียร

ทศพิธราชธรรม

๗

อักโกธะ

อັกโกธะ (ความไม่โกรธ) คือ
ไม่กริ้วโกรธา ลุอำนาจความโกรธ
จนเป็นเหตุให้ วินิจฉัยความและ
กระทำการต่าง ๆ ผิดพลาดเสีย
ธรรม มีเมตตาประจำใจ

ทศพิธราชธรรม

๔ อวิหิงสา

อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) คือ
ไม่บีบคน กดขี่ เช่น เก็บภาษี ขูดรีดหรือ
เกณฑ์แรงงานเกินขนาด ไม่หลงระเหิร
อำนาจ ขาดความกรุณา หาเหตุเบียดเบียน
ลงโทษอาชญากรรมประชาราษฎร์ผู้ใด
เพราะอาศัยความอามาตเกลียดชัง

ทศพิธราชธรรม

๙

ขันติ

ขันติ (ความอดทน) คือ อดทนต่อ
งานที่ตรากตรำ ถึงจะลำบากกายหน้า
เหนื่อยหน่ายเพียงไร ก็ไม่ท้อถอย ถึง
จะถูกย่ำถูก ด้วยคำเลียดสีถากถางใด
ก็ไม่หมดกำลังใจ ไม่ยอมละทิ้งกรณีที่
บำเพ็ญโดยชอบธรรม

ทศพิธราชธรรม

๑๐

อวิโรธนะ

อวโรธนะ (ความไม่คลาดธรรม) คือวางองค์
เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่มีความเอน
เอียงหวั่นไหว เพราะถ้อยคำที่ดีร้าย ลากลักการะ
หรืออิฏฐการมณฺ์ อนิฏฐการมณฺ์ใด ๆ สติมั่นในธรรม
ทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม นิติธรรม
คือ ระเบียบแบบแผนหลักการปกครอง ตลอดจน
ขนบธรรมเนียมประเพณีอันงดงาม